

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 9 czerwca 2020 r.

Pozycja 166

POSTANOWIENIE z dnia 29 kwietnia 2020 r. Sygn. akt Ts 25/20

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Andrzej Zielonacki,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej A.B. o zbadanie zgodności:

art. 81 § 1a i § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, ze zm.) w zakresie, w jakim nie przewiduje możliwości zaskarżenia zarządzenia prezesa sądu o odmowie zmiany wyznaczonego obrońcy z urzędu w sytuacji, gdy oskarżony złoży na podstawie art. 81 § 2 ustawy – Kodeks postępowania karnego uzasadniony wniosek o wyznaczenie nowego obrońcy w miejsce dotychczasowego, z art. 42 ust. 2 w związku z art. 45 ust. 1 i z art. 78 w związku z art. 176 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

nadać dalszy bieg skardze konstytucyjnej.

UZASADNIENIE

1. W skardze konstytucyjnej, wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 3 lutego 2020 r. (data nadania), A.B. (dalej: skarżący), zastępowany przez radcę prawnego ustanowionego pełnomocnikiem z urzędu, wystąpił z żądaniem przytoczonym na tle następującego stanu faktycznego.

Skarżący – w toku prowadzonego wobec niego postępowania karnego – wystąpił o zmianę wyznaczonego z urzędu obrońcy, uzasadniając to „bierną postawą wyznaczonego obrońcy w prowadzonym postępowaniu, a także brakiem zaufania do tego obrońcy i niedzieleniem przez obrońcę odpowiedzi na korespondencję skarżącego” (s. 2 skargi konstytucyjnej).

Przewodniczący II Wydziału Karnego Sądu Rejonowego w S., zarządzeniem z 17 lipca 2019 r. (sygn. akt [...]), nie uwzględnił powyższego wniosku, zaś zarządzeniem z 31 lipca 2019 r. (sygn. akt [...]) odmówił przyjęcia zażalenia skarżącego na tamto zarządzenie.

Postanowieniem z 12 września 2019 r. (sygn. akt [...]) Sąd Okręgowy w O. – po rozpoznaniu zażalenia skarżącego – utrzymał w mocy zarządzenie z 31 lipca 2019 r. W ocenie tego Sądu „[n]ieemożność zaskarżenia zarządzenia o odmowie wyznaczonego

obrońcy z urzędu wynika z braku normatywnych racji, aby uznać zaskarżalność tego rodzaju decyzji”.

2. Skarżący – odwołując się do orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego – podnosi, że „[p]ojęcie sprawy nie jest ograniczone wyłącznie do głównego nurtu postępowania sądowego”, a „[z]asada dwuinstancyjnego postępowania sądowego dotyczy także kwestii rozstrzyganych incydentalnie, jeżeli dotyczą praw i obowiązków danego podmiotu”. Z tego też powodu – zdaniem skarżącego – „[s]ytuacja, w której decyzja prezesa czy referendarza sądu o odmowie wyznaczenia nowego obrońcy z urzędu, pomimo istnienia uzasadnionych do tego podstaw, oznacza, że prawo strony do sprawiedliwego postępowania, prawo do zaskarżenia orzeczenia wydanego w pierwszej instancji i prawo do dwuinstancyjności postępowania zostają naruszone”.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p. TK) skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym, podczas którego Trybunał bada, czy odpowiada ona określonym przez prawo wymogom.

2. Przedmiotem zaskarżenia w niniejszej sprawie uczyniono dwa przepisy zawarte w art. 81 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, ze zm.; obecnie: Dz. U. z 2020 r. poz. 30, ze zm.; dalej: k.p.k.):

– § 1a w brzmieniu: „Na zarządzenie prezesa sądu o odmowie wyznaczenia obrońcy przysługuje zażalenie do sądu właściwego do rozpoznania sprawy, a na postanowienie sądu o odmowie wyznaczenia obrońcy – zażalenie do innego równorzędnego składu tego sądu”;

– § 2 w brzmieniu: „Na uzasadniony wniosek oskarżonego lub jego obrońcy prezes lub referendarz sądowy sądu właściwego do rozpoznania sprawy może wyznaczyć nowego obrońcę w miejsce dotychczasowego”.

Jako wzorce kontroli skarżący powołał art. 42 ust. 2 w związku z art. 45 ust. 1 i z art. 78 w związku z art. 176 ust. 1 Konstytucji.

3. Trybunał stwierdza, że analizowana skarga konstytucyjna spełnia przesłanki warunkujące przekazanie jej do rozpoznania merytorycznego, gdyż została sporządzona w imieniu skarżącego przez radcę prawnego (art. 44 ust. 1 u.o.t.p. TK), zaś skarżący:

1) wyczerpał przysługującą mu drogę prawną (art. 77 ust. 1 u.o.t.p. TK), ponieważ postanowienie Sądu Okręgowego w O. z 12 września 2019 r. (sygn. akt [...]) jest prawomocne i nie przysługują od niego żadne zwykłe środki zaskarżenia;

2) dochował terminu obliczanego na podstawie art. 77 ust. 1 w związku z art. 44 ust. 3 w związku z art. 36 u.o.t.p. TK w związku z art. 165 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2019 r. poz. 1460, ze zm.) w związku z art. 114 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2019 r. poz. 1145, ze zm.) ponieważ:

a) postanowienie Sądu Okręgowego w O. z 12 września 2019 r. zostało doręczone skarżącemu 19 września 2019 r., a następnego dnia złożył on wniosek do właściwego sądu rejonowego o ustanowienie dla niego pełnomocnika do sporządzenia i wniesienia skargi konstytucyjnej,

b) referendarz sądowy w Sądzie Rejonowym w Ż. postanowieniem z 18 grudnia 2019 r. (sygn. akt [...]) ustanowił dla skarżącego pełnomocnika z urzędu, a pismo Dziekana Okręgowej Izby Radców Prawnych w K. z 30 grudnia 2019 r. (znak: [...]) w sprawie

wyznaczenia dla skarżącego pełnomocnika w osobie radcy prawnego zostało temu pełnomocnikowi doręczone 8 stycznia 2020 r.,

c) skarga konstytucyjna została – za pośrednictwem poczty – wniesiona do Trybunału 3 lutego 2020 r.;

3) prawidłowo określił przedmiot kontroli (art. 53 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p. TK);

4) wskazał, które konstytucyjne prawa i wolności oraz w jaki sposób – jego zdaniem – zostały naruszone (art. 53 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p. TK);

5) przedstawił stosowne uzasadnienie sformułowanych przez niego zarzutów (art. 53 ust. 1 pkt 3 u.o.t.p. TK).

4. W ocenie Trybunału skarga konstytucyjna nie jest obarczona nieusuwalnymi brakami formalnymi, o których mowa w art. 61 ust. 4 pkt 1 u.o.t.p. TK, zaś sformułowane w niej zarzuty nie są oczywiście bezzasadne w rozumieniu art. 61 ust. 4 pkt 3 u.o.t.p. TK.

Przedstawiony przez skarżącego problem konstytucyjny dotyczy braku instancyjnej kontroli decyzji procesowej w przedmiocie odmowy zmiany osoby obrońcy z urzędu w postępowaniu karnym.

W kontekście wyroku TK z 8 października 2013 r., sygn. K 30/11 (OTK ZU nr 7/A/2013, poz. 98) – w którym orzeczono, że art. 81 § 1 k.p.k. w zakresie, w jakim nie przewiduje sądowej kontroli zarządzenia prezesa sądu o odmowie wyznaczenia obrońcy z urzędu dla oskarżonego, który złożył wniosek w trybie art. 78 § 1 k.p.k., jest niezgodny z art. 42 ust. 2 w związku z art. 45 ust. 1 i z art. 78 Konstytucji, a art. 78 § 2 k.p.k. w zakresie, w jakim nie przewiduje zaskarżenia postanowienia sądu o cofnięciu wyznaczenia obrońcy z urzędu, jest niezgodny z art. 78 w związku z art. 42 ust. 2 Konstytucji – Trybunał w obecnym składzie stwierdza, że dyskwalifikacja formalna skargi w niniejszej sprawie na etapie wstępnej kontroli w istocie wykraczałaby poza ramy art. 61 ust. 1 i 4 u.o.t.p. TK.

W związku z powyższym – na podstawie art. 61 ust. 2 u.o.t.p. TK – należało postanowić jak w sentencji.